

До:

Делегациите в България на работната група за възстановяване и устойчивост (RECOVER), Генерална дирекция по икономически и финансови въпроси (ECFIN) и Екип “Икономическо управление и Европейски семестър”,
Представителство на Европейската комисия в България

29 юни 2022 г.

Изм. №: 3306/29.06.2022

Относно: покана за работна среща с Европейската комисия, във връзка с изпълнението на Плана за възстановяване и устойчивост

Уважаеми госпожи и господа,

От името на Коалиция “За зелен рестарт”, включваща MOVE.BG, WWF България, „Грийнпийс“ - България и Институт Кръгова Икономика, ви благодарим за изпратените към представители на нашите организации покани за работна среща, във връзка с извършваната визита по мониторинг на изпълнение на План за възстановяване и устойчивост на България.

Запознахме се с изпратените към поканите документи - **Решение за изпълнение на Съвета за одобряване на оценката на Плана за възстановяване и устойчивост на България, проекта на Постановление и аналитичното приложение към него.** Прилагаме нашите наблюдения и коментари относно някои от заложените **реформи, инвестиции, цели и ключови етапи на НПВУ, насочени към зеления преход** и обръщаме внимание на бъдещите перспективи и потенциални предизвикателства пред успешното му изпълнение.

1. Съображения за приоритетите и приемствеността при изпълнението на НПВУ

НПВУ бе разработен, в рамките на изключително комплексен процес, от екипи на 2 редовни и 2 служебни правителства и с участието на десетки институции, организации и заинтересовани страни. Настоящият и приет от Европейската

комисия план е далеч от съвършен, като много от забележките на „Коалиция за зелен рестарт“, природозащитните НПО и гражданските организации, са взети предвид непълно или частично – твърде много от най-ключовите реформи, сред които прехода към кръгова икономика, включително **декарбонизацията на българската икономика и изхода от въглищата и изкопаемите горива, промяната на парадигмата при проектите за енергийна ефективност и адресиране на енергийната бедност, както и приемането на нов стратегически подход за опазване на биоразнообразието и ключовите екосистеми**, са заложени в Плана декларативно, без детайлен план или единствено на пилотен принцип. Една от основните мерки за развитие на наука за устойчиво развитие в НПВУ - създаване на мрежа от изследователски висши училища в България, включително на програмата за подпомагане на стартиращи бизнеси в университетите (spin-off компании) - е предвидено да започне едва от втората половина на 2023 година.

Към момента изпълнението на плана е възложено на **Заместник председателя на МС и Министър на финансите**, с активното участие на **Заместник председателя на МС по климатичните политики и Министъра на околната среда и водите**, като поради оставката на редовното и формирането на служебно правителство, не е ясно кои институции ще наследят правомощията по изпълнението и мониторинга на НПВУ. По същество, **много от заложените в НПВУ приоритети и цели са плод на политически консенсус, договорен в процеса на приемане на Коалиционното споразумение на правителството в оставка**, и в диалог с Европейската комисия и националните институции и заинтересовани страни.

Тъй като няма гаранции, че всички приоритети и цели на Коалиционното споразумение ще бъдат припознати и продължени от служебното и бъдещи редовни правителства, считаме, че е **изключително важно Европейската комисия и ние като заинтересовани страни да продължим този конструктивен диалог с институционалните и политически участници, като насърчаваме най-високата възможна амбиция по отношение на зеления преход.**

В преходния политически период е необходима приемственост и отговорност, както за срочното стартиране на инвестиционните дейности и разходване на определените в плана средства, така и за изпълнението на **заложените реформи и техните срокове**. Без **навременното, ефективно и прозрачно изпълнение на реформите, свързани с цялостна декарбонизация, преход към възобновяема**

енергия, повишаване на енергийната ефективност и адресиране на енергийната бедност, кръгови и иновативни бизнес модели, НПВУ няма да успее в основната си цел, а именно – истински зелен рестарт и устойчиво възстановяване на икономиката. Същото важи и по отношение на прилагането на новия за ЕС принцип за ненанасяне на значителни вреди (DNSH), особено по отношение на проекти от НПВУ, изпълняващи приоритетите и целите, определени от ЕК в новия план REPowerEU.

2. Нужда от спешно стартиране на изпълнението на заложените в НПВУ реформи

В таблицата по-долу представяме конкретни реформи и ключови етапи, заложи в НПВУ по отношение на зеления преход, и нашите наблюдения и препоръки за тяхното изпълнение, като наблюденията ни обхващат периода от одобрението на НПВУ до края на месец юни, 2022 г.:

Реформа/ключов етап	Наблюдения за изпълнението	Препоръки за подобрене
С4.Р3 Определение на „енергийна бедност“	Бе постигнат напредък като на база предложенията в позиции ¹ на „Коалиция за зелен рестарт“ и партньорски организации, в чл.7 на ПМС №86 за създаване на Консултативен съвет за Европейската зелена сделка (КСЕЗС) бе добавена „Комисия за енергийна ефективност и преодоляване на енергийната бедност“. В рамките на тази комисия би следвало да бъде	Препоръчваме работата на комисията на КСЕЗС, която разглежда дефиницията на енергийната бедност, да започне възможно най-скоро. Препоръчваме в тази комисия да бъдат включени експерти от МТИСП и други министерства и членове от научни (БАН) и граждански организации, с експертиза и опит по темата за енергийна бедност и устойчиви решения за преодоляването ѝ, включително за повече от

¹[Писмо](#) от 02.03.2022 г. Относно структурирането на КСЕЗС и включване на комисия за енергийна бедност, и [писмо](#) от 04.05.2022 г. за обществена консултация на ПМС №86.

	<p>разработена, разгледана и приета дефиницията за енергийна бедност.</p> <p>За съжаление, по информация, с която разполагаме към юни, 2022 г., същинската работа по изготвянето на дефиниция не е стартирала като предстои това да се случи в рамките на КСЕЗС и горепосочената комисия.</p>	<p>1 милион домакинства, които разчитат на твърдо гориво за отопление. Препоръчваме тази дефиниция да се изготви в перспективата на Пакет „Подготвени за цел 55“, Социалния климатичен фонд и бъдещия Социален климатичен план на Република България, който също би следвало да се разглежда от тази комисия.</p>
<p>C4.R4: Насърчаване на проекти за енергийна ефективност и енергия от възобновяеми източници чрез сметките за енергия – изменение на Закона за енергетиката и подзаконовите актове, за да се даде възможност за подобряване на енергийната ефективност и за проекти за енергия от възобновяеми източници</p>	<p>Не е публична информация дали е създадена работна група за изготвяне на предложение за нормативни промени, която трябваше да бъде стартирана в рамките на второто тримесечие на 2022 г. Ако такава е създадена, то не са били включени заинтересовани страни от гражданското общество.</p> <p>Бе постигнат минимален напредък, в рамките на редовния парламент, като бяха внесени ЗИД по ЗЕВИ от неформална коалиция от граждански организации, които настояват за разпознаването на правата на активни клиенти - индивидуално, съвместно или в общности, да произвеждат, съхраняват и</p>	<p>Препоръчваме да бъде създадена работна група за разработване на механизма и изготвяне на съответните нормативни промени, в която да бъдат поканени и представители на граждански организации в сферата на опазването на околната среда, тъй като те имат и опит от други държави-членки на ЕС, който да бъде адаптиран за прилагане в страната.</p>

	продават възобновяема енергия.	
С4.R9: Пътна карта за неутралност по отношение на климата - решението на правителството и създаването на Комисия за преход към зелена енергия	В рамките на създаването на Консултативния съвет за европейската зелена сделка бе включена „Комисия за енергиен преход“ ² , която по същество да изпълнява функциите на „комисията за преход към зелена енергия“, предложена като ключов етап в НПВУ. Преди оставката на редовното правителство се очакваше тази комисия да започне работа през юли 2022 г. и да произведе проекти на секторни декарбонизационни сценарии до септември 2022 г.	Препоръчваме да се пристъпи към изпълнение на заложената работа на Комисията за енергиен преход, като в минимален срок комисията да уточни критерии, параметри и методология на моделното изследване, което да залегне в декарбонизационни сценарии по сектори с амбиция за пълна декарбонизация до 2050 г. В рамките на предишни моделни проучвания, моделиране за нетни нулеви емисии до 2050 г. е залагано единствено в модел Climact/2050 Pathway Explorer ³ , като са разработени секторни модели/сценарии от Център за изследване на демокрацията ⁴ . Препоръчваме официалните секторни декарбонизационни модели да използват опита от тези сценарии и разработки.

3. Нужда от ефективно изпълнение на заложените в НПВУ инвестиции

² [Предложен текст на ПМС №86](#) относно структурата и функцията на КСЕЗС.

³ [Визуализация](#) на моделното проучване на Climact 2050 Pathway Explorer за България

⁴ [Обобщени сценарии на ЦИД](#) за енергия, сгради и транспорт до 2050 г.

По-долу представяме наши наблюдения и препоръки относно планирането и стартирането на инвестициите към месец юни, 2022 г.:

Инвестиция C4.I7: Пилотен проект за комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия от геотермални източници.

Тази инвестиция изисква изменения на регулаторната рамка: Закон за водите, Закон за енергетиката и Закон за концесиите до края на 2022 г., като обявената цел е “гарантиране, че няма замърсяване на подземните води и водните повърхности, както по време на геотермалните енергийни проучвания, така и по време на експлоатацията на инсталацията”.

Въпреки, че подкрепяме развитието на възобновяемата геотермия като енергиен източник, считаме, че горепосочените законови промени крият екологични рискове и препоръчваме да се удължи срокът на ключовия етап, за да може да се осигури прозрачен процес на преглед и ревизия ключовите нормативни актове, като се осигури прозрачност и участие на всички заинтересовани страни в този процес. Това е особено важно и с оглед на прилагането на плана REPowerEU от България, при който се очаква приемането на редица административни облекчения на разрешителния режим за възобновяеми енергийни източници. Препоръчваме тези процеси да се следят и консултират публично, в рамките на Консултативния съвет за европейската зелена сделка (КСЕЗС).

Инвестиция C4.I6: Обявяване на търгове за изграждане на капацитет от 285 MW за производство на електроенергия от ВЕИ и 75 MW системи за съхранение на енергия.

Към настоящия момент не са публикувани спецификациите за тези търгове и остава неясно дали ще могат да бъдат стартирани съгласно графика, посочен в НПВУ, а именно от четвъртото тримесечие на 2022 г.

Препоръчваме при определянето на параметрите на тези търгове да бъде обърнато специално внимание на изискванията за спазване на екологичното законодателство и даване на приоритет на използването на нарушени терени, които могат да се рекултивират с поставянето на инсталации за производство на възобновяема енергия като въглищни мини, депа за съхранение на отпадъци от горене на въглища и рекултивирани сметища. Препоръчваме също така в спецификациите да бъде изрично създадена възможността за участие на произвеждащи потребители и общности за възобновяема енергия, за които да бъдат заделени определени количества мощности.

Инвестиция C5.I2: “Възстановяване на ключови за климата екосистеми в изпълнение на Стратегията на биологично разнообразие на ЕС и целите на Европейския зелен пакт”, работен пакет 2, в окончателния вариант на НПВУ инвестиционните дейности са

планирани за изпълнение за срок от 3 до 3.5 години. В Предложение за решение за изпълнение на Съвета за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на България, за инвестиционна мярка C5.I2 е посочен срок до Q3 на 2024 г.

Препоръчваме запазване на първоначалния срок за изпълнение на инвестиционната мярка, а при възможност и удължаване на срока до средата на 2026 г. по следните причини:

- Работен пакет 2 на Инвестиция C5.I2: включва възстановяване на влажни зони, подобряване на свързаността на реки и възстановяване на крайречни гори. Всяка една от тези мерки включва дейности по идентифициране на подходящи локации, уреждане на въпроси, свързани със собствеността и правото за ползване, съгласуване на плановете за възстановяване със заинтересованите страни, проектиране на възстановителните дейности и изпълнение на самите дейности на терен. Всеки от тези процеси изисква технологично и процедурно време.
- Изпълнението на инвестиционната мярка все още не е стартирало, а предвид политическата нестабилност в страната в момента, много е възможно старта на проекта да се отложи допълнително. В този контекст допълнително скъсяване на първоначално заложения срок от 3 години би компроментирало качествено изпълнение на възстановителните дейности.

4. Необходимост от прозрачно изпълнение и наблюдение на НПВУ

Както и в предишна наша комуникация⁵ и предложения⁶, отправени към българските правителства, отбелязваме, че **НПВУ, с бюджет от 12 милиарда лева, понастоящем няма структура за външно наблюдение от страна на заинтересованите страни**, за разлика от оперативните програми с европейско финансиране, които имат многократно по-малък бюджет. **Такава структура трябва да бъде създадена във възможно най-спешен порядък.**

В последното писмо на „Коалиция за зелен рестарт“ и партньорски организации от 22.06.2022 г.⁷, във връзка с **обществената консултация по проекта на Постановление за определяне на органите и структурите, отговорни за изпълнението на Плана за възстановяване и устойчивост на Република**

⁵ [Писмо от 12.01.2022 г. от коалиции от граждански организации до Министерски съвет](#) с предложение за структура на Комитет за наблюдение на НПВУ.

⁶ [Предложение за структура и функции на Комитет за наблюдение на националния план за възстановяване и устойчивост](#)

⁷ [Писмо](#) от 22.06.2022 г. относно органите и структурите на НПВУ

България и на техните основни функции, предложихме конкретен механизъм, цели и функции за Комитет за наблюдение на НПВУ.

Очакваме на първата среща Консултативният съвет във връзка с Европейската зелена сделка (КСЕЗС), насрочена за 5 юли, 2022 г., да се обсъдят и приемат стъпки за създаването на комитет или нарочна комисия към КСЕЗС, взимащи предвид направените предложения.

Отчитаме, че наблюдението на НПВУ е упоменато в обнародвания правилник за работата на КСЕЗС, но не е прецизирано как на практика то ще се извършва. **В идеалния случай, такава комисия или работна група за наблюдение на НПВУ следва да работи тясно, както с Министерство на финансите, като принципал на НПВУ, така и с Вицепремиера по климатични политики,** поради силната тематична насоченост на НПВУ към зеления енергиен преход, кръговата икономика и съхранението на биоразнообразието.

5. Нужда от ефективно прилагане на принципа за ненанасяне на значителни вреди (DNSH)

При разработването на НПВУ наблюдавахме няколко слаби страни на прилагането на DNSH принципа:

- оценката на проектите от гледна точка на DNSH бе извършвана от авторите на проектите, което не гарантира обективност;
- липсва яснота на процеса как ще се проследява спазването на поетите ангажименти, особено предвид че у нас практиката по осъществяване на контрол например върху решения по ОВОС и становища по ЕО не е добра;

Възможни решения на тези слабости на прилагането на DNSH принципа включват:

- извършване на оценка на DNSH принципа от експерти, независими от институцията, разработила проекта;
- въвеждане на система за проследяване на заложените мерки и поети ангажименти, както по отношение на регламента за таксономията, така и по отношение на процедурите по ЕО, ОВОС и ОС.

Оставаме на разположение за допълнителна информация.

За контакти:

Коалиция „За зелен рестарт“

Апостол Дянков, WWF България adyankov@wwf.bg

Балин Балинов, „Грийнпийс“ – България balin.balinov@greenpeace.org

Марин Маринов, MOVE.BG, marin.marinov@move.bg,

Ина Цветкова, Институт Кръгова Икономика, ina.tsvetkova@iki.bg,